

Dr. Miloš Vančo :

Vymáhanie pohľadávok proti dlžníkom v Taliansku.

Uplatňovanie rozsudkov, ktoré vyniesli cudzozemské sudy bolo v itálii regulované článkom 940. italského zákonníka. Tento znel:

»Výkonnú moc rozsudkom, ktoré vyniesly cudzozemské sudy, dáva odvolací súd, v obvode ktorého rozsudky majú byť vykonané a to po skončení pokračovania delibačného, v ktorom súd skúma:

- 1., či rozsudok vyniesla kompetentná súdna autorita,
- 2., či boly stránky riadne predvolané prv, než rozsudok bol vypovedaný,
- 3., či boly stránky pri súdnom pokračovaní zákonne zastúpené, alebo či bola ich neprítomnosť (kontumácia) zákonne konštatované,
- 4., či rozsudok neobsahuje nariadenie, ktoré je v protive s verejným vnútorným poriadkom, alebo so všeobecným právom v kráľovstve.»

Tento článok italského zákonníka premenený bol kráľovským dekretom, zákonom zo dňa 20. červenca 1919. číslo 1272. takto:

»§. 1. Výkonnú moc rozsudkom súdnych autorít ktoréhokoľvek cudzieho štátu, dáva ten odvolací súd v kráľovstve alebo v kolóniách, v obvode ktorého tieto rozsudky majú byť vykonané, keď tento súd v delibačnom pokračovaní vypovedal:

- 1., že rozsudok vypovedala súdna autorita, ktorá mohla posúdiť spor podľa všeobecných zásad práva medzinárodného so zvláštnym ohľadom na normy obsažené v úvode občianskeho zákonníka italského, keď je reč o rozsudku proti občanovi italskému,
- 2., že súdna autorita táto rozhodnúť spor kompetentná bola podľa zákonodarstva platného v mieste, kde rozsudok bol vynesený,
- 3., že predvolanie sa dialo podľa zákonov platných v mieste, kde sa súdne pokračovanie konalo, a že bol v ňom na dostavenie sa stránkam určený taký termín, ktorý vyhovoval tak vzdialenosti ako aj iným nahodilým okolnostiam,
- 4., že strany sa pred súdom podľa miestnych zákonov platne dostavily, alebo že neprítomnosť (kontumácia) stránok bola podľa toho zákona zistená a platne vyhlásená,
- 5., že rozsudok je neodvolateľným a má prítomne plnú moc výkonnosti podľa zákonov, platných v tom mieste, kde bol vynesený,
- 6., že neprotirečí inému rozsudku, vypovedanému italskou súdnou autoritou,
- 7., že nepojednáva sa pred niektorou italskou súdnou autoritou spor o tom samom predmete a medzi tými samými stránkami v čase, keď doručená bola žiadosť o vykonanie rozsudku cudzozemského súdu.

§. 2. Na žiadosť predvolané stránky odvolací súd pustí sa do opätovného vecného preskúmania sporu, keď rozsudok bol vypovedaný v zákonnej neprítomnosti tejto strany, alebo keď táto strana uplatní jeden z dôvodov uvedených v 1—4. bode článku 494.:

»Rozsudky vynesené pri kontradiktornom pokračovaní súdny-
mi autoritami súdov odvolacích, môžu byť na žiadosť strany zrušené:

- 1., keď rozsudok je výsledkom podvodu jednej strany na škodu strany druhej,

2., keď sa súdilo na podklade listín, ktoré po vyhlásení rozsudku boli uznané alebo vyhlásené padelanými, alebo keď podlahnuvšia stránka nevedela, že už pred rozsudkom samým boli uznané alebo vyhlásené padelkami,

3., keď po vyhlásení rozsudku získaný bol rozhodujúci dokument, ktorý vinou druhej strany nemohol byť prv predložený,

4., keď rozsudok je výsledkom skutočného omylu, ktorý vysvitá zo spisov i dokladov pravoty.»

V týchto prípadoch odvolací súd podľa výsledku inštrukcie a diskusie vynesie vecné rozhodnutie, alebo dá cudzozemskému rozsudku výkonnú moc.

§. 3. Keď predvolaný povinný, ktorého už cudzozemská súdna autorita in contumaciam posúdila, neobjaví sa ani pred odvolacím súdom a predvolanie nebolo mu doručené do jeho vlastných rúk, nemožno rozsudku dať moc výkonosti.

Nemožno priznať moc výkonosti cudzozemskému rozsudku, v ktorom je nariadenie protiviace sa vnútornému poriadku, alebo verejnému právu v kráľovstve.

§. 4. Tu uvedených nariadení možno použiť pri rozsudkoch cudzozemských súdov, ktoré boli vypovedané vo sporoch medzi cudzincami, alebo medzi tamejším občanom a cudzincom pod tou podmienkou, že tieto rozsudky majú podľa miestnych zákonov hodnotu a účinnosť rozsudkov súdnych autorít a že bol preukázaný súlad požiadavkov označených v §. 1. bod. 5.»

Zrejmé je, že opravený § 3. článku 941. italského zákona o pokračovaní v sporoch civilných dáva italským dlžníkom dobrú príležitosť, aby sa vyhli následkom vyplývajúcim z cudzozemských rozsudkov. — Ťažkosti tu budú mať naše firmy kupecké, ktoré budú nútené svoje pohľadávky vymáhať od italských dlžníkov na základe rozsudkov od československých súdov vyprovokovaných a obyčajne in kontumaciam vynesených.

O vykonanie tuzemského rozsudku treba v Itálii zakročiť vždy cestou diplomatickou. — **K rozsudku treba vždy pripojiť žiadosť o delibačné pokračovanie.** — Bez takejto prosby italské odvolacie súdy a limine zamietnu celé podanie.

Odporúča sa, ba je zrovna nutné, dať sa zastúpiť v delibačnom pokračovaní doktorému tamojšiemu dvokátovi, t. zv. »konzulárnemu advokátovi«. Obrátiť sa treba v takejto veci na príslušný československý konzulát v Itálii.

Vymoženie delibačného pokračovania pred odvolacím súdom je s ťažkosťami spojené. Tieto ťažkosti zapričinuje tamojšia prax. V Itálii doručovanie súdnych spisov vykonávajú podúradníci. Títo vybavujú svoje veci veľmi jednoducho. Prídu do bytu alebo do obchodnej miestnosti dlžníka a dopytujú sa naň. Ak dostanú odpoveď, že odcestoval do cudziny, ďalej nepátrajú po dlžníkovi. Na písma poznačia, že predvolaný odcestoval a písmo vrátiť súdu.

Prvej táto okolnosť neprekazila delibačné pokračovanie. Nie je tomu tak, teraz, keď spomenutý § 3. nariaďuje, že predvolanie sa má stať do vlastných rúk dlžníka. Teraz k cieľu možno dojsť len tak, keď italský zástupca (teda konzulárny advokát) dľa možnosti zatají celé delibačné pokračovanie a dlžníka v jeho byte alebo v obchodných miestnostiach so súdnym podúradníkom prevkapi.

Kupecké a hospodárske vzťahy medzi Itáliou a medzi našou republikou sa každým dňom vzťahujú, a tak pre našich ľudí, jako veriteľov a pre ich zástupcov tu udané veci vedieť má značný praktický význam. —

Dr. N.

Pokus o soustavný výklad §§ 15—34 trestní novelly zák. čl. XXXVI. z roku 1908 a zákona o soudech mladistvých čl. VII. z roku 1913.

Část' prvá.

Trestní právo hmotné.

Sedes materiae je hlavně tr. nov. t. j. zák. čl. XXXVI/908 §§ 15—33 a §§ 68—75 z. o. s. ml. Protože tyto poslední §§ jen modifikaci novelly obsahují, lze říci všeobecně, že materiální právo o soudnictví mladistvých je obsaženo v trestní novelle, formální pak v zákoně o soudech mladistvých. Nejzávažnější novum z. o. s. ml. oproti tr. nov. bylo rozšíření kriminálního práva mladistvých z doby do 16 roku života na dobu do 18 roku skončeného. (§ 75 z. o. s. ml.).

§ 1.

Trestní přičetnost.

Dle uherského trestního práva sluší rozeznávatí tyto věkové stupnice:

I. Děti, t. j. osoby, které v době, kdy trestní čin spáchaly neprekročily ještě 12 rok svého života.

II. Mladiství t. j. osoby, které v době, kdy spáchaly zločin nebo přečin, již 12. rok svého života překročily, ale 18. roku ještě nedokomaly.

III. Dospělí od 18. roku věku.

ad I.

Děti jsou zcela nezpůsobillé, aby spáchaly trestní čin. Dopustí-li se činu, který tvoří skutkovou podstatu zločinu nebo přečinu, melze proti ním podati ani obžaloby ani vůbec zavéstí trestní řízení. Nicméně nejsou ani děti vyloučeny z ingerence soudce mladistvých zúplna, neboť dle § 65 z. o. s. ml. v zájmu dítěte, které nedokomavší ještě 12. rok věku, spáchalo trestní čin, soudce mladistvých má si zaopatřití jako v případech trestních skutků mladistvých, nejnmutnější údaje pro posouzení skutkového děje a osobních poměrů dítěte, zvláště jeho rozumové a mravní dospělosti (§§ 15—18 z. o. s. ml.) a nařídí pak dle § 15. nov. k tr. z. buďto domácí potrestání anebo školský trest, pokárání, aneb školské zavřeni se strany školské vrchnosti. Školské vrchnosti je v tom ohledu zústaveno k vlastnímu rozhodnutí, který z těchto disciplinárních trestů vyvolí. Vidí-li soudce, že dítě je ve svém mravním okolí vystaveno mravní zkáze aneb zpustlé, zpraví o tom za účelem dalšího rozhodnutí sirotčí vrchnost', a když by to bylo neodkladně potřebné v prospěch dítěte, dá je odvést za účelem dočasného přijetí do nejlíší státní opatrovny dětské.

ad II.

Trestní přičetnost mladistvého závisí na stupni jeho rozumového a mravního vývoje v době činu.

Mladistvý není za trestní čin dle trestního práva zodpověden, jestliže jeho rozumový a mravní vývoj nedosáhl v době činu takového stupně, aby mohl býti trestán.

Takovýto mladistvý je co do trestní přičetnosti postaven na roveň dítěti. Oproti takovému mladistvému jedná se sice formálně podle ustanovení z. o s. ml., ale následkem vyloučení trestatelnosti neupotřebí se proti němu materiální právo § 18, tr. nov. (soudní pokárání, propuštění na zkoušku, polepšující výchova a vězení) nýbrž rozhodne se o něm jako o dětech v případech I. vylíčených. Rozdíl spočívá jen v tom, že v případě mravního nebezpečí v okolí dítěte aneb již v zjištěné zpustlosti sám soudce nařídí nápravnou výchovu a nečeká až na rozhodnutí sirotčí vrchmosti.

Podotýká se, že nápravná výchova, jak se dále vysvětlí, i proti duševně a mravně dospělému naříditi se může a sice buď výlučně anebo dodatečně po vytrpění trestu vězení.

Jestliže však rozumový a mravní vývoj v době činu je takového stupně, že může býti trestán mladistvý, je tento jak za zločin a přečin, tak i za přestupek zodpovědný ve smyslu práva trestního, jen s tou odchylkou, že zločin jím spáchaný kvalifikuje se vždy jako přečin (§ 18. odst. 2. tr. nov.)

Rozdíl, kvalifikuje-li se trestný čin jako zločin či jako přečin, je v uherském trestním právu závažnější než v právu býv. rakouském. Zejména má různá tato kvalifikace vliv na otázku práva k obžalobě. Četné delikty mají-li kvalifikaci zločinu, jsou delikty veřejné obžaloby, naproti tomu jsou tyto delikty soukromožalobními, kvalifikují-li se jako přečiny. Je tedy zřejmé, že by přesunem kvalifikace zločinné na kvalifikaci přečinu u mladistvých v četných případech, kdy jedná se o čin, který by byl zločinem, kdyby ho nebyl spáchal mladistvý, odpadla veřejná obžaloba a trestní řízení by mohlo nastoupit jen k návrhu soukromého žalobce. Než trestní zákon ustanovuje, že v takovém případě je pro otázku práva k obžalobě rozhodná zákonná kvalifikace jevící se bez ohledu na to, že se jedná o mladistvého provinilce. Tato otázka ostatně ztrácí pro soudnictví mladistvých matoucí význam, že veřejný žalobce (státní zástupce mladistvých) v trestních věcech proti mladistvým vystupuje z moci úřední i tam, kde se jedná o delikty jen k soukromému návrhu stíhamé. (Obligatorní převzetí zastupování soukromé obžaloby).

Také otázka trestnosti pokusu je do velké míry závislá na rozdílu mezi kvalifikací trestního činu jako zločinu nebo přečinu. Pokus je dle uherského práva trestní jen u zločinů vždy, u přečinu však jen v případech, kdy to trestní zákon výslovně předpisuje.

Madistvý však, který spáchá pokus trestního činu, jenž by byl zločinem u pachatele dospělého, je trestný pro tento pokus i když je jeho čin kvalifikován následkem jeho věku jako přečin, jehož pokus jinak trestný není.

Spáchá-li mladistvý trestný čin obecně jako přestupek kvalifikovaný, je zaň zodpovědný dle všeobecných pravidel trestního práva. Jedině při určování trestu platí předpisy od analogických předpisů o trestání trestních činů mladistvých odchýlné, čehož bude v dalším vzpomenu.

Otázku, zda v daném případě je u obviněného mladistvého onen stupeň mravního a rozumového vývoje, jaký se vyžaduje, aby mohl býti obviněný učiněn za svůj čin zodpovědným ve smyslu trestního zákona, řeší soud na počátku trestního řízení a dle výsledku příslušného šetření postupuje proti němu buď jako proti dítěti, nebo přičetnému dle pravidel trestního řízení proti mladistvým.

ad III.

Trestní činy osob dokonavších 18. let věku, spadají pod všeobecný trestní zákon.

§ 2.

Trestní a výchovná opatření proti mladistvým.

Při stanovění způsobu, jak trestati mladistvé provinilce, veden je zákon v souhlase s požadavky moderní sociologie v prvé řadě výchovným účelem trestu vůbec. Zásada trestu odplatného, která převládá při trestání dospělých, ustupuje tu do pozadí a sahá se k ní jen tehdy, když se jedná o případy těžkých poklesků, kde je vidno, že by výchovný prostředek selhal, vzhledem k povaze mladistvého provinilce, kterou svým činem projevil.

Trestní právo uherské mluví o trestních opatřeních proti mladistvým jednak v § 17. a 33. tr. n., jednak v § 23. a 31. z. o. s. ml.

Z těchto míst zákoných možno vybrati jako opatření proti mladistvým vůbec přípustná, tyto prostředky:

1. důtka,
2. vězení,
3. státní vězení,
4. uzamčení (§ 33 tr. n.),
5. peněžitá pokuta,
6. domácí dozor neb domácí (školní) trest,
7. propuštění na zkoušku,
8. polepšovací výchova,
9. strážení (§ 23. bod 3. z. o. s. ml.)

Naskytá se nyní otázka, která z těchto opatření je označiti jako tresty a která jako opatření výchovná.

Klíč k této otázce podává § 31. z. o. s. ml. Tam se totiž ustanovuje, že opatření uvedená nahoře pod 1. až 5. ukládají se rozsudkem, ostatní usnesením. Vynesení rozsudku předpokládá zjištění viny a je tedy pokládati opatření na tom základě vynesena za tresty. Zákon pak sám v § 31 odst. 2. vypočítav před tím všecka usnesení, která se ukládají rozsudkem, praví, že soudce vynesel usnesení, nařídí-li něco v příčině výchovy a ukazuje k §. 23. z. o. ml.

Dle toho jsou tedy tresty opatření jmenovaná pod 1—5, naproti tomu je opatření pod 6—9 pokládati za opatření výchovná.

Dlužno podotknouti, že materiální trestní právo ohledně opatření proti mladistvým obsahuje § 17. tr. n. a pak ještě jen §. 69. z. o. ml., kde zavádí se peněžita pokuta, trestní novelle neznámá. V § 17. tr. n. jsou jmenovaná jen opatření nahoře pod 1., 2., 3., 7., 8. Připojí-li se k nim dle toho, co výše zmíněno, také opatření pod 5. jmenované, jsou tím vlastně vyčerpány opatření proti mladistvým založená na materiálním trestním právu a ostatním jsou jen processualními opatřeními. Seskupení nahoře pod 1—9 podané, má sloužiti přehlednosti.

Soud, určuje druh vhodného opatření proti mladistvému provinilci, vezme v úvahu osobnost mladistvého, jeho poměry, okolnosti jeho činu a stupeň jeho mravního a rozumového vývoje a dle toho upotřebí některého z uvedených opatření a to takového, které dle svého uznání pokládá za nejvhodnější, aby přivedilo nápravu v budoucím chování a mravním vývoji mladistvého. Soudce není ve volbě těchto opatření vázán vyjádřeními st. zástupce mladistvých resp. obhájce (§ 30 odst. 2. z. o. ml.)

V dalším uveden budiž obsah jednotlivých opatření a zvláštní podmínky jejich použití.

1) Důtka.

Záleží v tom, že soud slavnostně udělí mladistvému napomenutí a upozorní ho, že bude přísně potrestán, kdyby znovu dopustil se zločinu nebo přečinu.

Tohoto opatření nelze použiti,

a) jestliže obviněný mladistvý byl již jednou potrestán trestem na svobodě, převyšujícím dobu 1 měsíce, dále

b) tehdy, jestliže vzhledem k vážnosti trestního činu mělo byti uznáno na vězení, nebo státní vězení 1 měsíc přesahující.

2) Vězení.

(§. 55. z. o. ml. §§. 26.—32. tr. n.) uloží se na skutek, na který je dle všeobecného trestního zákona určen trest smrti, kázně, žaláře nebo vězení (§. 26. tr. n.)

Trest vězení proti mladistvým provinilcům vyměřuje se od 15 dnů do 15 let, dle těchto zásad:

a) nejdéle 15 leté vězení lze vyměřiti na čin, pro který ustanovuje všeobecný trestní zákon trest smrti nebo doživotní káznice, ale jen vůči mladistvému, který v době činu již překročil 15 rok svého věku (§. 68. z. o. ml.),

b) nejdéle 10 leté vězení lze vyměřiti na trestní čin, na nějž ukládá všeobecný trestní zákon trest dočasné káznice, opět pod podmínkou, že mladistvý provinilec dokonal 15. rok svého života v době spáchání činu. (§. 68. z. o. ml.),

c) ve všech ostatních případech, když mimo to má se uložiti trest vězení, je trvání jeho omezeno na 5 roků. Sem patří také všechny případy, kdy mladistvý nebyl v době činu 15. let starý, a to i tehdy, když by se jednalo o čin trestný smrtí nebo doživotní a dočasnou kázní (arg. a contr. §. 68. z. o. ml.).

Trestní vězení proti mladistvým nadosáhnuvším dosud 15. roků věku má se použít jen v případech velmi těžkých provinění (§. 26. odst. 2. tr. n.).

3) Trest státního vězení

proti mladistvým (§. 26. tr. n.) ukládá se za trestní činy mladistvých, pro které je i dle všeobecného trestního zákona určen trest státního vězení. Trvání jeho omezuje se na dobu od 1. dne do 2 roků.

4) Uzamčení (§. 33. tr. n.)

Je trest na svobodě oproti mladistvému, který se dopustil trestního činu, kvalifikovaného co přestupek, ukáže-li se vůbec nutnost použití trestu na svobodě. Nejdelší trvání uzamčení jsou 2 měsíce.

5. Peněžítá pokuta.

Je přípustná proti takovému mladistvému provinilci, který má jmění nebo výdělek a jest starší než 15 roků. Hranice její jsou 1—100 K a může býti změněna v jiné opatření, jestliže odsouzený ji nezaplatí. Tedy také v náhradní závěření (§. 69. z. o. ml.).

6) Domácí dozor neb domácí (školní) trest.

Jestliže soudce uzná, že mladistvý v době spáchaného činu nebyl rozumově a mravně tak vyvinut, aby mohl být učiněn zodpovědným dle práva trestního a potrestán, může naříditi, aby zákonný zástupce mladistvého, nebo příslušník nebo jiná vhodná osoba měli ho pod domácím dozorem nebo, aby ho doma potrestali, případně, podléhá-li dosud školní povinnosti, aby byl ve škole potrestán. (§. 16. tr. n.).

7) Propuštění na zkoušku.

Použití tohoto opatření vázáno je na podmínku, že mladistvý nebyl dosud potrestán trestem na svobodě převyšujícím dobu 1 měsíce, dále, že se nejedná o přestupek nebo přečin potulky. Toto omezení ohledně potulky má svůj důvod v tom, že propuštění na zkoušku předpokládá trvalé zdržování se obviněného na stálém bydlišti a to nelze předpokládat u mladistvého, který se provinil právě tuláctvím, (§. 33. tr. n. a tam allegovaný §. 62. přest. tr. z.).

Propuštění na zkoušku záleží v tom, že soud nevynesl rozsudek a vhodně mladistvého upozorniv, ponechá ho podmíněčně na svobodě na zkušební dobu 1 roku a svěří jej dohledu buď jeho zákonného zástupce, příbuzného nebo některé jiné vhodné osoby, zejména však dle možnosti požádá o dohled některý blízký státní dětský útulek, některý spolek pro ochranu dětí (patronage).

V tomto ohledu vyvíjela maďarská společnost od vzniku zákona o s. ml. chvályhodnou činnost, pokud aspoň lze soudit dle organizace patronage a významných kongressů, jichž se účastnily kruhy právnické a veřejnou humanitou se zabývající organizace i jednotlivci. Vývoj této patronage byl světovou válkou zaražen a, jak se zdá, nejvíce nyní na Slovensku ani známky života. V praxi se nahraňuje tento nedostatek společenského spolupůsobení tím, že se pomocí obecních úřadů (notariátů) vyhledá vhodná a ochotná osobnost (farář, učitel, zaměstnavatel obviněného atd.), které se funkce ochránce svěří.

Chová-li se mladistvý během zkušební doby bezvadně t. j. nedopustí-li se nového trestního činu, nevede-li pijácký, potulný, nemravný nebo jinak o mravní zkáze svědčící život, zastaví se řízení trestní pro spáchaný skutek. Jinak však se pokračování znovu zahájí a odsoudí ho soud dle jeho vinnosti podle dalších trestních ustanovení k vězení, k pokutě uzavření, resp. nařídí polepšující výchovu samostatnou aneb dodatečnou.

8) Polepšovací výchova.

Dojde-li soud přesvědčení, že mladistvý provinilec ponechám sám sobě, byl by vydán nebezpečí zpusnutí a jestliže se soudu jeví opatření propuštění na zkoušku již předem málo slibným, nařídí, aby mladistvý byl dodán do polepšovacího ústavu na dobu, která se předem neurčuje. Časově je omezeno použití polepšovací výchovy potud, že nesmí trvat déle, než do ukončení 21 roku věku mladistvého. O jejím provádění a způsobech ukončení bude pojednáno v odstavci o výkonu trestu. Polepšovací výchova může býti nařízena také jako pokračování trestu vězení; nazývá se pak dodatečnou polepšovací výchovou.